

Nr 64

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal om fortsatt drift av Svenska textilforskningsinstitutet m. m.

(1:a avd.)

Sedan Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition (bil. 12, punkt 43) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Bidrag till Svenska textilforskningsinstitutet för budgetåret 1955/56 beräkna ett förslagsanslag av 130 000 kronor, har Kungl. Maj:t i propositionen nr 117, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 4 mars 1955, föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna vid berörda statsrådsprotokoll fogat avtal med Stiftelsen Svensk textilforskning, dels ock till Bidrag till Svenska textilforskningsinstitutet för budgetåret 1955/56 under tionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 130 000 kronor.

Genom samverkan mellan staten och berörda branschorganisationer inom industrien bildades under 1940-talet Svenska träforskningsinstitutet, Svenska textilforskningsinstitutet, Metallografiska institutet och Institutet för konserveringsforskning. Verksamheten vid samtliga dessa institut har reglerats genom avtal mellan staten och särskilda industristiftelser. I fråga om driften av träforskningsinstitutet godkände 1954 års riksdag ett nytt avtal för perioden 1954—1959. Avtalet angående Metallografiska institutet har förlängts för fem år. Avtalet rörande textilforskningsinstitutet utlöper den 30 juni 1955. Frågan gäller nu hur den fortsatta verksamheten vid institutet lämpligen skall ordnas. Med hänsyn till att erfarenheterna från samarbetet mellan staten och näringslivet i fråga om tekniskt-vetenskaplig forskning på skilda områden i stort sett varit gynnsamma, har — liksom beträffande träforskningsinstitutet — forskningsinstitutkommittén erhållit uppdrag att utreda frågan om nytt avtal. Kommittén har efter förhandlingar med Stiftelsen Svensk textilforskning, vilken jämte staten är huvudman för institutet, avgivit betänkande i ämnet samt därvid överlämnat ett under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande ingånget avtal med stiftelsen om institutets fortsatta verksamhet.

Det nu träffade avtalet avser femårsperioden den 1 juli 1955—den 30 juni 1960. Det nya avtalet innebär icke någon ändring av gällande principer för samverkan mellan staten och textilindustrin i annan mån än att det med stöd enbart av textilnäringsinrättade Institutet för tillämplad textilforskning avses skola sammanslås med Svenska textilforskningsinstitutet. Staten skall emellertid även i fortsättningen företrädesvis bidra till kostnaderna för den grundläggande forskningen. Vid förhandlingarna om det nya avta-

let har stiftelsen yrkat, att statens bidrag skulle höjas från 122 000 till 250 000 kronor per år. Kommittén har dock icke i nuvarande läge ansett sig kunna föreslå någon mera väsentlig höjning av det å riksstaten uppförda anslaget till bidrag till institutet. Sålunda har kommittén bl. a. ansett, att avlöningskostnaderna för de av statsmedel avlönade befattningshavarna bör hållas inom nuvarande ram. Vidare har statens bidrag till bestridande av pensioneringskostnader och omkostnader ansetts böra höjas endast med belopp motsvarande automatiska utgiftsökningar. Kommittén har emellertid föreslagit att staten — utöver anslaget — av tillgängliga fondmedel under avtalsperioden skall lämna ett bidrag till institutet av sammanlagt 150 000 kronor.

Den föreslagna tidrymden för det nya avtalet finner departementschefen lämpligt avvägd. Vad som i betänkandet anföres om textilforskningens inriktning under denna period — de planerade forskningsuppgifterna innebär en förskjutning av tyngdpunkten i verksamheten från kemiska till mera fysikalisk-kemiska och även rent fysikaliska samt statistiska problem — föranleder icke någon erinran från departementschefens sida. Den föreslagna sammanslagningen av de båda berörda instituten för textilforskning synes departementschefen innebära vissa fördelar och torde icke medföra någon väsentlig rubbning av förutsättningarna för det halvstatliga textilforskningsinstitutets verksamhet; departementschefen vill därför icke motsätta sig tanken. Detta får dock, såsom statskontoret framhåller, icke tagas till intäkt för krav på ökat statsbidrag.

Då vidare de bestämmelser i det av kommittén träffade avtalet, vilka reglerar storleken av statens årliga bidrag till textilforskningsinstitutets drift, icke givit anledning till erinran, tillstyrker departementschefen, att avtalet godkännes i befintligt skick. Riksdagens bemyndigande härtill torde böra inhämtas. Om behov av smärre jämkningar i avtalsbestämmelserna skulle komma att uppstå, förutsättes det få ankomma på Kungl. Maj:t att för statens del besluta om erforderliga ändringar.

Vad som i betänkandet och statskontorets yttrande anförts om fördelningen mellan olika befattningar av den för avlöningar avsedda delen av statsbidraget föranleder från departementschefens sida endast en erinran, att det enligt avtalet ankommer på styrelsen att med iakttagande av vissa regler bestämma storleken av lönen till olika befattningshavare.

Frågan om pensionering av personal vid forskningsinstitutet prövas f. n. av 1951 års pensionsutredning. 1953 års riksdag medgav att Kungl. Maj:t vid uppkommande pensionsfall skulle äga rätt besluta om provisorisk höjning av pensionerna genom tillägg av statsmedel. Departementschefen tillstyrker, att detta medgivande må kunna avse även befattningshavare, som avgått från tjänst vid institutet utan att ha uppnått pensionsåldern. Här erinras om att föregående års riksdag, efter förslag i propositionen nr 95, lämnade dylikt medgivande i fråga om befattningshavare vid Svenska träforskningsinstitutet.

Mot kommitténs beräkning av det ytterligare medelsbehov för pensionsavgifter, som skall täckas av statsmedel, har departementschefen ingen erin-

ran. Statsbidraget för detta ändamål bör alltså höjas med 1 500 kronor. Arbetsgivarebidrag till allmän sjukförsäkring m. m. samt avgift för yrkes-skadeförsäkring bör bestridas av staten för den personal, som avlönas av statsmedel. Merkostnaden härför bör beräknas till 700 kronor. Vidare bör statsbidraget till uppvärmning höjas med 5 800 kronor.

För innevarande budgetår är anslaget till Bidrag till Svenska textilforskningsinstitutet uppfört med 122 000 kronor. I enlighet med vad nyss förordats bör anslaget för nästa budgetår uppföras med ett belopp av (122 000 + 1 500 + 700 + 5 800 =) 130 000 kronor.

Med hänsyn till den omfattande och betydelsefulla forskning, som bedrivs av Svenska textilforskningsinstitutet, anser departementschefen i likhet med forskningsinstitutkommittén önskvärt, att staten i annan form än under berörda anslag lämnar institutet ökat stöd. Departementschefen finner det därför välmotiverat att Kungl. Maj:t sedermera i särskild ordning av tillgängliga fondmedel anvisar bidrag till institutet å sammanlagt 150 000 kronor för den kommande avtalsperioden (eller för år räknat 30 000 kronor). Departementschefen förutsätter dock att det medelsbehov, som för denna avtalsperiod kommer att täckas av fondmedel, icke skall föranleda krav på ökad medelsanvisning över riksstaten efter avtalsperiodens utgång.

Enligt vad som nyss anförts skulle statens årliga bidrag till institutet å riksstaten under perioden 1955—1960 uppgå till 130 000 kronor. Stiftelsen har beräknat sitt årsbidrag under nämnda tid till 470 000 kronor. Övriga inkomster — forskningsbidrag samt ersättning för uppdrag o. d. — uppskattas av kommittén till 160 000 kronor för år. Dessa beräkningar föranleder ingen erinran från departementschefens sida. Departementschefen anser sig således kunna utgå från att institutets årliga inkomster under den kommande avtalsperioden skall uppgå till (130 000 + 470 000 + 160 000 =) 760 000 kronor. Härtill kommer den del av det tilltänkta fondbidraget som kan anses belöpa på ett år. Ehuru dessa inkomster understiger den av stiftelsen föreslagna kostnadsramen, hyser departementschefen i likhet med kommittén den förhoppningen, att Svenska textilforskningsinstitutet på ett tillfredsställande sätt skall kunna fullfölja den verksamhet, som hittills bedrivits vid de båda samverkande instituten.

Stiftelsens hemställan att få utse ytterligare antal ledamöter i institutets styrelse torde, framhåller departementschefen, böra prövas av Kungl. Maj:t i samband med förslag från styrelsen till nya eller ändrade stadgar.

Utskottet. Kungl. Maj:t har i föreliggande proposition framlagt förslag om godkännande av ett mellan staten och Stiftelsen Svensk textilforskning preliminärt ingånget avtal angående fortsatt drift av svenska textilforskningsinstitutet. Det nya avtalet, som avser tiden den 1 juli 1955—den 30 juni 1960, innebär icke någon ändring av gällande principer för samverkan mellan staten och textilindustrin. En nyhet är dock, att det med stöd enbart av textilnäringsinrättade Institutet för tillämplad textilforskning avses skola sammanslås med svenska textilforskningsinstitutet. Då vissa fördelar torde vara förenade härmed, vill utskottet icke framställa någon

erinran mot att en sammanslagning kommer till stånd. Detta får dock, såsom departementschefen i likhet med statskontoret framhållit, icke tagas till intäkt för krav på ökat statsbidrag.

Enligt utskottets mening ha vägande skäl anförts för en förlängning av det nuvarande avtalet. Utskottet vill därför tillstyrka, att detsamma får gälla under föreslagen femårsperiod. Vid sin granskning av bestämmelserna i avtalsförslaget har utskottet icke funnit något vara att erinra, varför utskottet tillstyrker, att detsamma godkännes.

Vad beträffar anslaget för nästa budgetår till textilforskningsinstitutet innebär Kungl. Maj:ts förslag en höjning med 8 000 kronor. Densamma synes vara tillfyllest motiverad, varför utskottet tillstyrker, att anslaget uppföres med 130 000 kronor.

Med hänsyn till den omfattande och betydelsefulla forskning, varom här är fråga, har departementschefen funnit välmotiverat, att staten, utöver anslaget, av tillgängliga fondmedel lämnar textilforskningsinstitutet ökat stöd genom bidrag å sammanlagt 150 000 kronor för den kommande avtalsperioden. Utskottet, som icke gör någon erinran häremot, förutsätter emellertid i likhet med departementschefen, att det medelsbehov, som för denna avtalsperiod kommer att täckas av fondmedel, icke skall föranleda krav på ökad medelsanvisning över riksstaten efter avtalsperiodens utgång.

Vad departementschefen i övrigt anført och föreslagit föranleder icke något särskilt uttalande från utskottets sida.

Aberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna vid statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 4 mars 1955 fogat avtal med Stiftelsen Svensk textilforskning;

b) till *Bidrag till svenska textilforskningsinstitutet* för budgetåret 1955/56 under tionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 130 000 kronor.

Stockholm den 29 mars 1955

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Ohlon, Iwar Anderson, Näsgård, Leander, Gillström, Boman, fröken Andersson, herrar Näsström, Pålsson, Hesselbom, Gustaf Andersson, Einar Persson och Sunne; samt

från a n d r a kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Bergström, Andersson i Malmö, Ståhl, Lindholm, Rubbestad, Åkerström, fröken Elmén, herrar Johansson i Mysinge, Birke, Gustafsson i Stockholm, Blidfors, Löfroth och fröken Vinge.